

Over leren en onderwijzen Een tegenwerping

A. M. P. KNOERS

*Facultair Instituut Algemene Onderwijskunde
voor de Lerarenopleiding K.U. Nijmegen*

In zijn reactie op mijn artikel 'Curriculumontwikkeling en leertheorie' in *Pedagogische Studiën*, 1986, 63, 195-204 neemt Treffers een ellenlange aanloop om de sprong te maken tot weerlegging van het mij in de mond gelegde standpunt. Ik kan mij bij het lezen daarvan nauwelijks aan de indruk onttrekken dat hij tegen windmolens vecht, omdat wij in wezen veel dichter bij elkaar staan dan hij suggereert.

Ik heb nergens beweerd dat er geen domeinspecifieke theorieën zijn. Maar ik stelde: 'Het z.g. "domeinspecifieke" ligt niet in de aard van leerprocessen maar in de nadruk die (in de verschillende vakken A.K.) op de verschillende leerprocessen wordt gelegd' (p. 198). Dat er verschillende vakinhoudelijke analyses zijn, ontken ik niet. Juist daarom pleit ik voor de complementariteit van vakwetenschappen en onderwijsleertheorieën in de curriculumontwikkeling, waarbij elke expert op zijn gebied een aandeel heeft. Ik volg Treffers echter niet meer als hij stelt (p. 85): "Achter de verschillende vakinhoudelijke analyses steken verschillende specifieke vaktheorieën of beter gezegd, verschillende specifieke onderwijsleertheorieën". Ik zou denken dat hij eigenlijk bedoelt: 'verschillende vakdidactieken', want het zijn juist de vakdidactieken die als theorieën van onderwijzen – als ze dat niveau al hebben –, niet als onderwijsleertheorieën aangeven, op welke wijze die in alle leren steeds weer terugkerende informatieverwerkingsprocessen van kennen, begrijpen en probleemoplossen het best bij leerlingen van een bepaald niveau geïnduceerd worden. Voor mij is er geen enkel probleem dat intuïtieve wijskunde, etc. aan bewijzen voorafgaat. Dat leerlingen voor een probleem geplaatst leren dit probleem van allerlei reële situaties uit te be-

zien lijkt mij heel inspirerend en ik heb dan ook volstrekt niets tegen de wijze waarop Wis-kobas e.a. door Freudenthal geïnspireerde projecten dit realiseren, integendeel.

Maar dat betreft het onderwijsarrangement, hoe richt ik het onderwijs zo in dat leerlingen kunnen kennen, begrijpen en problemen oplossen. Daarom stelde ik in het gewraakte artikel: 'Curriculumontwikkeling staat als planning in dienst van het leren van de leerling', maar: 'Er is geen rechtstreekse relatie... tussen curriculumontwikkeling en het leren van de leerling. Deze relatie wordt bemiddeld door het onderwijsarrangement.... Via een zich voortdurend opnieuw adapterend arrangement staat het onderwijzen in dienst van het leren' (p. 196). Algemene leertheorieën verklaren hoe leerlingen leren, maar geenszins hoe men leerlingen ertoe brengt te leren. Met inachtneming van de logische conclusie dat geen hoger geordende begrippen kunnen worden geleerd zonder dat de lager geordende zijn begrepen en gekend, zijn het de zeer verschillende vakdidactieken die onderzoeken op welke wijze dat in een bepaald schoolvak het best kan gebeuren. Daarom stelde ik ten slotte: 'Algemene leertheorieën vormen derhalve wel degelijk een noodzakelijke basis voor de constructie van lessenreeksen in verschillende vakken, maar... geen voldoende basis, dus niet zonder meer'.